

IX. Závěr

Postup nacistů, který jsem ve své rigorózní práci popsala je cestou, kterou zvolili poté, co se ukázalo, že antisemitská nálada v obyvatelstvu není tak silná nebo tak radikální, aby byli formou spontánních pogromů Židé zcela odstraněni. Nově zvolenou cestou bylo tedy řešení formou protizidovského zákonodárství. Tímto způsobem nacisté židovskou menšinu (částečně však i Cikány, dlouhodobě nemocné a jiné rasy než árijské) očernili, zdiskreditovali, vyřadili na okraj společnosti, zbavili téměř všech občanských práv a nakonec si tak vlastně ani zbytek obyvatelstva nevšiml, že jsou vypravovány vlaky se stovkami tisíc těchto lidí kamsi na východ, odkud se už nikdo nevrací.

Co bylo prapůvodní příčinou tohoto nelidského běsnění dnes už asi nikdo s jistotou nezjistí. Nelze říci, zda to byla opravdu slepá víra v podřazenost a nadřazenost některých ras, víra v „boj o přežití“, který musí vyhrát árijská rasa, aby zůstala zachována nebo zda šlo pouze o hospodářský profit. Možná bylo obojí velmi úzce spojeno a v nutnost vyhlazení „nečistého proradného plemene“ se věřilo lépe s myšlenkou na jeho majetek, který může pomoci v dobývání a ovládnutí zbytku Evropy.

Výsledkem druhé světové války – byť jiným, než jaký nacismus předpokládal, byla deformace morální podstaty státu, jak to výstižně definoval Vlastimil Ševčík ve své publikaci Právo a ústavnost v České republice. Deformován byl jednotlivec ve své hodnotové orientaci a stát ve svých demokratických strukturách. Do takto vhodně připravených podmínek vstoupila po válce diktatura komunistické strany¹³⁵. Pro dokreslení jedné diktatury, bylo třeba zabývat se diktaturou další, třebaže z druhé strany politického spektra.

V kapitole VIII., se proto věnuji poválečnému vývoji s ohledem na židovskou menšinu, konkr. pak - kromě jiného – detailně zákonu č. 128/1946 Sb.,

¹³⁵ Ševčík, V., Právo a ústavnost v České republice, Praha 2002, str. 15

který byl zásadní z hlediska poválečných restitucí židovského majetku, a na kterém je dokonale vidět, jak byl tento právní předpis v souvislosti s uchopením moci komunisty nejprve přes pojem „veřejného zájmu“ a jiné výkladové pokusy ohýbán, když již více ohýbat nešel, tak byl ignorován se zdůvodněním, že jeho aplikace by byla v rozporu s tehdejší směřování státu při budování socialismu a konečně pak byl i nahrazován a zatlačován jinými normami, které byly pro dané politické zřízení více vyhovující.

Opět se tedy dostáváme k příkladu zneužívání, zde spíše ignorance právního řádu nejprve v rozbouřené době, v době přebírání moci jiným politickým režimem a posléze i v období po jejím uchopení. Byť tedy na první promoci studentů právnické fakulty Univerzity Karlovy po druhé světové válce byl pronesen studentem Jaroslavem Grüsserem děkovný projev plný naděje, víry a odhodlání, v němž mimo jiné uvedl, že: *„Před zákonem jsou si všichni občané rovni. Ať chudý či bohatý, ať sympatický či nesympatický, ať dělník či úředník, ať zaměstnanec či zaměstnavatel, všichni bez ohledu na politické přesvědčení jsou stejně milým předmětem činnosti právníkovy. A není náhodou, že symbolem spravedlnosti je žena. Sedící žena páskou na očích a vahami v rukou. To znamená, že právník váží skutky dobré i zlé, že zákon, zkušenosti a svědomí jsou sice jednotlivými vodítky, že však není ani potlačován cit, kterým soudce kontroluje svá rozhodnutí. Tak nyní na nás prvních doktorech práv opět svobodné republiky, spočíne podíl těžkého a odpovědného úkolu, vydobýt – po šesti letech německého bezprávi – právu čestné místo, získat zákonu úctu a zaručit každému jednotlivému občanu právní bezpečnost a jistotu.“*¹³⁶, nepodařilo se společnosti po dalších 40 let komunistické diktatury toto předsevzetí naplnit.

A právě proto, byť to bylo již mnohokrát napsáno i řečeno, myslím, že bude vždy namístě tato období připomínat, mít je na zřeteli, protože jak je vidět, zneužití práva má nedozírné následky, které mohou být podstatně závažnější než samotné fyzické násilí. Zejména tedy právníci a politici by měli dbát na zachování právního státu se všemi jeho principy a poučit se z nešťastného vývoje ze zemí, které byly

¹³⁶ Časopis Právník z roku 1945, str. 253

v rukou totalitních režimů a to ať už nacistického/fašistického nebo komunistického. Nelze prostě, v době ať už jakkoliv bouřlivé a revoluční, byť se sebelepším úmyslem, připustit jakékoliv zneužívání právního řádu, čímž se vlastně vracím k úvodnímu citátu Richarda von Weizsäckera obsaženém v mottu úvodu této mé rigorózní práce, které zní a pokračuje:

„Kdo zavírá oči před minulostí, bude slepý také v přítomnosti. (...) Moje prosba na mladé lidi tak zní: Nenechte se vehnat do nepřátelství a nenávisti vůči jiným lidem, vůči Rusům nebo Američanům, vůči Židům nebo Turkům, vůči alternativním nebo konservativním, vůči černým nebo bílým.

Učte se žít spolu, a nikoliv proti sobě “